

EURÓPSKA ÚNIA
Európsky fond regionálneho rozvoja
OP Integrovaná infraštruktúra 2014 – 2020

MINISTERSTVO
DOPRAVY A VÝSTAVBY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

MINISTERSTVO
HOSPODÁRSTVA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Metodická pomôcka
k aplikácii princípov zeleného verejného obstarávania
v rámci zákaziek spolufinancovaných zo zdrojov
operačného programu Integrovaná infraštruktúra
v gescii MH SR

Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky

Sprostredkovateľský orgán pre operačný program Integrovaná infraštruktúra

verzia 2.0, január 2020

Obsah

1. Skratky	2
2. Úvod	3
3. Čo je to zelené VO?	3
4. Ako „zelený“ je zákon o VO?	4
5. Ako aplikovať princípy zeleného VO?.....	7
5.1 Plánovanie zeleného VO	7
5.2 Príprava zeleného VO	7
5.3 Realizácia zákazky	7
6. Aplikácia na vyhľadávanie „zelených“ charakteristík.....	8
6.1 Určenie „zelených“ požiadaviek na predmet zákazky.....	8
6.1.1 Technické špecifikácie.....	9
6.2 Environmentálne značky	10
6.3 Podmienky účasti	11
6.4 Kritériá na vyhodnotenie ponúk.....	12
6.5 Plnenie zákazky – osobitné podmienky plnenia zmluvy	13

1. Skratky

EK	Európska komisia
EŠIF	Európske štrukturálne a investičné fondy
EÚ	Európska únia
MH SR	Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky
OP II	Operačný program Integrovaná infraštruktúra
SIEA	Slovenská inovačná a energetická agentúra
SO	Sprostredkovateľský orgán pre OP II – Ministerstvo hospodárstva SR ¹
SR	Slovenská republika
VO	Verejné obstarávanie
Zákon o VO	Zákon č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

¹ Pod pojmom SO sa pre účely metodickej pomôcky rozumie aj SIEA v rozsahu svojich práv a povinností v zmysle Dohody o plnomocenstve uzavretej medzi MH SR a SIEA.

2. Úvod

Metodickú pomôcku k aplikácii princípov zeleného verejného obstarávania v rámci zákaziek spolufinancovaných zo zdrojov operačného programu Integrovaná infraštruktúra v gescii MH SR (ďalej len „metodická pomôcka“) vydáva MH SR ako SO pre OP II v súlade so Zmluvou o vykonávaní časti úloh riadiaceho orgánu pre OP II sprostredkovateľským orgánom, č. zmluvy [842/AE30/2019](#).

Zámerom SO v oblasti procesov VO je poskytovať prijímateľom² odbornú podporu a čo najefektívnejšie využívať všetky dostupné nástroje na realizáciu projektov v rámci OP II.

Metodická pomôcka, ktorá má odporúčací charakter, poskytuje jednoduchý návod na aplikovanie princípov zeleného VO.

Jednotlivé postupy a návrhy podmienok a kritérií zeleného VO uvedené v metodickej pomôcke vychádzajú z odporúčanej praxe EK a zo skúseností členských štátov EÚ, preto by mali predstavovať osvedčený postup, z ktorého môže prijímateľ vychádzať pri zadávaní zákaziek. Nie je vylúčené ani aplikovanie iných podmienok a kritérií zeleného VO, avšak pri ich využívaní je potrebné venovať zvýšenú pozornosť, aby nedošlo k porušeniu pravidiel a postupov VO.

Ak počas realizácie VO dôjde k situáciám, ktoré nie sú zahrnuté v metodickej pomôcke, prijímateľ je povinný postupovať podľa platných všeobecne záväzných právnych predpisov SR a iných záväzných dokumentov.

Princípy zeleného VO uvedené v tejto metodike môžu byť primerane použité aj na postupy zadávania zákaziek vyhlásených osobou, ktorej poskytovateľ NFP poskytne 50 % a menej finančných prostriedkov na dodanie tovaru, uskutočnenie stavebných prác, poskytnutie služieb z NFP.

TIP:

Pre ďalšie informácie ohľadne aplikovania princípov zeleného VO odporúčame nasledovné zdroje:

- http://ec.europa.eu/environment/gpp/index_en.htm
- <https://www.sazp.sk/zivotne-prostredie/environmentalne-manazerstvo/zelene-verejne-obstaravanie-gpp/zelene-verejne-obstaravanie-gpp.html>
- <https://www.uvo.gov.sk/eu-a-zahranicie/zelene-verejne-obstaravanie-401.html>
- <https://www.eks.sk/Stranka/ZelenyOpisnyFormular>

UPOZORNENIE:

Aj pri aplikácii princípov zeleného VO je prijímateľ povinný postupovať pri realizácii VO v súlade s postupmi a princípmi VO.

3. Čo je to zelené VO?

Zelené VO vymedzuje EK ako „proces, pomocou ktorého sa verejné orgány snažia získať tovary, služby a práce so zníženým environmentálnym vplyvom v celom životnom cykle v porovnaní s tovarmi, službami a prácami s rovnakou primárnou funkciou, ktoré by získali inak.“

Zelené VO je možno charakterizovať aj ako postup, pri ktorom sa zohľadňujú environmentálne aspekty v rámci VO, a to zadávaním environmentálnych charakteristík do súťažných podkladov a iných dokumentov požadovaných pravidlami a postupmi VO.

² Pre účely metodickej pomôcky sa pod pojmom prijímateľ rozumie aj žiadateľ o poskytnutie nenávratného finančného príspevku.

Ide o dobrovoľný nástroj na podporu ochrany životného prostredia, čo znamená, že jednotliví verejní obstarávatelia a obstarávatelia si môžu sami zvoliť mieru, do akej budú tento nástroj využívať v praxi. Odporúčame vždy zvážiť pri príprave VO v rámci projektu spolufinancovaného zo zdrojov OP II aj možnosť aplikovania princípov zeleného VO.

Výhody zeleného VO možno sledovať najmä v nasledovných oblastiach:

- v oblasti životného prostredia (napr. energetická účinnosť, zachovanie prírodných zdrojov, znižovanie emisií CO₂, klimatické zmeny, nehospodárne využívanie primárnych zdrojov, odlesňovanie, znečisťovanie ovzdušia, vôd, pôd, tvorba odpadov),
- v ekonomickej oblasti (napr. úspora energií, zníženie prevádzkových nákladov, dlhšie využívanie produktu),
- v oblasti sociálnych a zdravotných podmienok (napr. zvyšovanie kvality života, ochrana zdravia),
- v politickej oblasti (napr. zvýšenie dôvery občanov, podnikov a spoločnosti smerom k verejnej správe),
- v oblasti presadzovania inovácií a vývoja konkurencieschopných environmentálnych produktov.

Základná koncepcia zeleného VO sa opiera o jasne zadefinované, overiteľné a odôvodniteľné environmentálne charakteristiky pre výrobky, služby a práce, založené na prístupe životného cyklu a vedeckej vedomostnej základni.

4. Ako „zelený“ je zákon o VO?

Zákon o VO vo viacerých svojich ustanoveniach ponúka možnosti aplikovania environmentálnych princípov v procese VO. Prijímateľ ako verejný obstarávateľ tak môže v rámci VO využiť priamo zákonom stanovené kritériá a požiadavky.

Zákon o VO prináša nové pojmy ako napr. environmentálna značka, náklady životného cyklu, environmentálne externality. Odporúčame pred ich aplikovaním oboznámiť sa so všetkými legislatívnymi podmienkami ich použitia.

Uvádzame prehľad ustanovení zákona o VO zameraných na environmentálnu oblasť:

§ 34 ods. 1 písm. h) Technická spôsobilosť alebo odborná spôsobilosť:

Technická spôsobilosť alebo odborná spôsobilosť sa preukazuje podľa druhu, množstva, dôležitosti alebo využitia dodávky tovaru, stavebných prác alebo služieb doloženým jedným alebo niekoľkými z týchto dokladov: h) uvedením opatrení environmentálneho manažérstva, ktoré uchádzač alebo záujemca použije pri plnení zmluvy alebo koncesnej zmluvy,

§ 36 Systém environmentálneho manažérstva

Ak verejný obstarávateľ alebo obstarávateľ vyžaduje predloženie certifikátu vydaného nezávislou inštitúciou, ktorým sa potvrdzuje splnenie požiadaviek noriem na systém environmentálneho manažérstva uchádzačom alebo záujemcom, môže odkázať na schému EÚ pre environmentálne manažérstvo a audit alebo iný systém environmentálneho manažérstva podľa osobitného predpisu alebo iný systém environmentálneho manažérstva založený na príslušných právne záväzných aktoch EÚ alebo medzinárodných normách, na ktorý vydal akreditovaný certifikačný orgán certifikát. Verejný obstarávateľ a obstarávateľ uzná ako rovnocenný certifikát systému environmentálneho manažérstva vydaný príslušným orgánom členského štátu.

Ak uchádzač alebo záujemca objektívne nemal možnosť získať príslušný certifikát v určených lehotách, verejný obstarávateľ a obstarávateľ musia prijať aj iné dôkazy o opatreniach v oblasti environmentálneho manažérstva predložené uchádzačom alebo záujemcom, ktorými preukáže, že

ním navrhované opatrenia sú rovnocenné opatreniam požadovaným v rámci príslušného systému environmentálneho manažérstva alebo príslušnej normy environmentálneho manažérstva.

§ 42 Súťažné podklady

(2) Verejný obstarávateľ a obstarávateľ vypracujú opis predmetu zákazky

a) na základe výkonnostných a funkčných požiadaviek, ktoré môžu zahŕňať environmentálne charakteristiky; technické požiadavky sa musia určiť tak, aby boli zrejmé všetky podmienky a okolnosti dôležité na vypracovanie ponuky,

(5) Ak ide o obstaranie energeticky významného výrobku, verejný obstarávateľ v opise predmetu zákazky určí požiadavky len na taký energeticky významný výrobok, ktorý spĺňa kritériá najvyššej výkonnosti a patrí do najvyššej triedy energetickej účinnosti podľa osobitného predpisu³.

(7) Ak ide o obstaranie tovaru, stavebných prác alebo služieb s osobitnými environmentálnymi, sociálnymi alebo inými hľadiskami, verejný obstarávateľ a obstarávateľ môžu v opise predmetu zákazky, v kritériách na vyhodnotenie ponúk alebo v zmluvných podmienkach vyžadovať konkrétnu značku ako dôkaz, že tovar, stavebné práce alebo služby zodpovedajú týmto osobitným charakteristikám, ak

a) podmienky na udelenie značky sa vzťahujú len na kritériá, ktoré súvisia s predmetom zákazky a ktoré sú vhodné na opis predmetu zákazky,

b) podmienky na udelenie značky sú založené na objektívne overiteľných a nediskriminačných kritériách,

c) značka je výsledkom otvoreného, transparentného procesu, na ktorom sa môžu zúčastniť všetky zainteresované strany vrátane orgánov štátnej správy, spotrebiteľov, sociálnych partnerov, výrobcov, distribútorov a mimovládnych organizácií,

d) udelenie značky je dostupné všetkým subjektom, ktoré o jej udelenie majú záujem a

e) podmienky na udelenie značky určila osoba, nad ktorou hospodársky subjekt, ktorý žiada o udelenie značky, nemá rozhodujúci vplyv.

(8) Ak verejný obstarávateľ alebo obstarávateľ nevyžaduje, aby tovar, stavebné práce alebo služby spĺňali všetky podmienky na udelenie značky, uvedie, ktoré z týchto podmienok vyžaduje. Verejný obstarávateľ a obstarávateľ nesmú vyžadovať konkrétnu značku, ak značka spĺňa podmienky podľa odseku 7 písm. b) až e), ale na jej udelenie je potrebné splniť aj ďalšie podmienky, ktoré nesúvisia s predmetom zákazky; v tomto prípade môžu opísať predmet zákazky odkazom na podrobné špecifikácie značky alebo na jej časti, ktoré súvisia s predmetom zákazky a sú vhodné na opis predmetu zákazky.

(9) Ak verejný obstarávateľ alebo obstarávateľ vyžaduje konkrétnu značku, musí prijať aj inú značku, ktorej podmienky na udelenie sú rovnocenné podmienkam na udelenie vyžadovanej značky. Ak uchádzač alebo záujemca objektívne nemal možnosť získať príslušnú značku v určených lehotách, verejný obstarávateľ alebo obstarávateľ musí prijať aj iné dôkazy predložené uchádzačom alebo záujemcom, ako je technická dokumentácia výrobcu, za predpokladu, že preukazujú, že tovar,

³ Napríklad zákon č. 182/2011 Z. z. o štieňovaní energeticky významných výrobkov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, delegované nariadenie Komisie (EÚ) č. 1059/2010 z 28. septembra 2010, ktorým sa dopĺňa smernica Európskeho parlamentu a Rady 2010/30/EÚ, pokiaľ ide o označovanie umývačiek riadu pre domácnosť energetickými štítkami (Ú. v. EÚ L 314, 30. 11. 2010) v platnom znení, delegované nariadenie Komisie (EÚ) č. 1060/2010 z 28. septembra 2010, ktorým sa dopĺňa smernica Európskeho parlamentu a Rady 2010/30/EÚ, pokiaľ ide o označovanie chladiacich spotrebičov pre domácnosť energetickými štítkami (Ú. v. EÚ L 314, 30. 11. 2010) v platnom znení, delegované nariadenie Komisie (EÚ) č. 1061/2010 z 28. septembra 2010, ktorým sa dopĺňa smernica Európskeho parlamentu a Rady 2010/30/EÚ, pokiaľ ide o označovanie práčok pre domácnosť energetickými štítkami (Ú. v. EÚ L 314, 30. 11. 2010) v platnom znení, delegované nariadenie Komisie (EÚ) č. 1062/2010 z 28. septembra 2010, ktorým sa dopĺňa smernica Európskeho parlamentu a Rady 2010/30/EÚ, pokiaľ ide o označovanie televízorov energetickými štítkami (Ú. v. EÚ L 314, 30. 11. 2010) v platnom znení.

stavebné práce alebo služby spĺňajú podmienky na udelenie konkrétnej značky alebo konkrétne podmienky, ktoré verejný obstarávateľ alebo obstarávateľ vyžaduje.

(12) Verejný obstarávateľ a obstarávateľ môžu určiť osobitné podmienky plnenia zmluvy, ak ich uvedú v oznámení o vyhlásení VO, oznámení použitom ako výzva na súťaž alebo v súťažných podkladoch. Osobitné podmienky plnenia zmluvy môžu zahŕňať ekonomické, sociálne, environmentálne hľadiská, hľadiská súvisiace s inováciou alebo zamestnanosťou; ak ide o zákazku v oblasti obrany a bezpečnosti, osobitné podmienky plnenia zmluvy sa môžu týkať aj subdodávateľov, bezpečnosti a ochrany utajovaných skutočností alebo bezpečnosti dodávok.

§ 44 Kritériá na vyhodnotenie ponúk

(4) Najlepší pomer ceny a kvality sa posúdi na základe ceny alebo nákladov a ďalších kritérií, ktoré zahŕňajú kvalitatívne, environmentálne alebo sociálne hľadiská súvisiace s predmetom zákazky a ktorými sú najmä kvalita vrátane technického prínosu, estetické a funkčné vlastnosti, prístupnosť, riešenia vhodné pre všetkých používateľov, sociálne, environmentálne a inovačné charakteristické znaky, obchodovanie a jeho podmienky, organizácia, kvalifikácia a skúsenosti zamestnancov určených na plnenie zmluvy alebo koncesnej zmluvy, ak kvalita týchto zamestnancov môže mať významný vplyv na úroveň plnenia, záručný servis, pozáručný servis, technická pomoc, dodacie podmienky, ako je dátum dodania, spôsob dodania, lehota dodania alebo termín ukončenia, ak ide o zákazku v oblasti obrany a bezpečnosti aj bezpečnosť dodávky, interoperabilita a prevádzkové charakteristiky.

(6) Náklady počas životného cyklu výrobku, stavby alebo služby môžu zahŕňať niekoľko alebo všetky náklady, ktoré

a) znáša verejný obstarávateľ, obstarávateľ alebo iný používateľ, ako sú náklady

1. súvisiace s nadobudnutím,
2. na používanie, ako je spotreba energie a iných zdrojov,
3. na údržbu,
4. na ukončenie životnosti, ako sú náklady na zber a recykláciu,

b) sa pripisujú k environmentálnym externalitám spojené s výrobkom, stavbou alebo službou počas životného cyklu za predpokladu, že peňažnú hodnotu týchto nákladov možno určiť a overiť; náklady môžu zahŕňať náklady na emisie skleníkových plynov, emisie iných znečisťujúcich látok a náklady na zmierňovanie klimatických zmien.

(8) Ak verejný obstarávateľ alebo obstarávateľ použije na vyhodnotenie ponúk náklady, ktoré sa pripisujú k environmentálnym externalitám, metóda použitá na výpočet týchto nákladov musí spĺňať tieto podmienky:

- a) je založená na objektívne overiteľných a nediskriminačných kritériách; ak nebola určená na opakované alebo neustále uplatňovanie, nesmie neprímerane zvýhodniť alebo znevýhodniť niektoré hospodárske subjekty,
- b) je dostupná všetkým zainteresovaným stranám,
- c) požadované údaje na výpočet nákladov môžu poskytnúť s vynaložením primeraného úsilia hospodárske subjekty konajúce s obvyklou starostlivosťou vrátane hospodárskych subjektov z tretích štátov, ktoré sú zmluvnou stranou Dohody o vládnom obstarávaní alebo inej medzinárodnej zmluvy, ktorou je EÚ viazaná.

§ 45

Ak ide o nadlimitnú zákazku na dodanie motorových vozidiel kategórie M1, M2, M3, N1, N2 a N3, verejný obstarávateľ a obstarávateľ zohľadnia energetické a environmentálne vplyvy prevádzky

motorových vozidiel počas ich životnosti podľa osobitného predpisu v opise predmetu zákazky alebo v kritériách na vyhodnotenie ponúk.

5. Ako aplikovať princípy zeleného VO?

Aplikovanie princípov zeleného VO je potrebné vnímať z viacerých úrovní:

1. plánovanie zeleného VO,
2. príprava zeleného VO,
3. realizácia zákazky.

5.1 Plánovanie zeleného VO

Vo fáze plánovania zeleného VO prijímateľ vykonáva nasledovné činnosti:

- oboznámenie sa s rozsahom a potenciálnymi prínosmi zeleného VO, ako aj zdrojmi, ktoré sú k dispozícii;
- posúdenie, ako ekologické požiadavky ovplyvnia postup VO a ako budú uplatňované v súlade s inými právnymi povinnosťami;
- vytvorenie prehľadu o výrobkoch a službách dostupných na trhu;
- vytvorenie predstavy hodnotenia nákladov na životný cyklus (ak relevantné).

5.2 Príprava zeleného VO

Vo fáze prípravy zeleného VO prijímateľ vykonáva nasledovné činnosti:

- definovanie predmetu zákazky a technických špecifikácií v súťažných podkladoch tak, aby boli zohľadnené environmentálne vplyvy počas celého životného cyklu tovaru, služby alebo stavebných prác;
- aplikovanie podmienok účasti v rámci technickej spôsobilosti v oblasti ochrany životného prostredia alebo opatrenia environmentálneho manažérstva (ak je to vhodné);
- definovanie transparentných a nediskriminačných kritérií na vyhodnotenie ponúk zameraných na podporu vyšších úrovní environmentálneho profilu, ako je štandardne určené;
- definovanie podmienok plnenia zmluvy, v ktorých sú zdôraznené environmentálne záväzky dodávateľov, s uvedením príslušných nápravných opatrení a určením systému na monitorovanie týchto záväzkov.

5.3 Realizácia zákazky

Vo fáze realizácie zákazky prijímateľ vykonáva nasledovné činnosti:

- monitorovanie plnenia environmentálnych podmienok/charakteristík určených v rámci VO,
- aplikovanie sankcií za neplnenie týchto environmentálnych podmienok/charakteristík.

Pre samotné definovanie požiadaviek zeleného VO sú teda rozhodujúce fáza prípravy a fáza realizácie.

Pozornosť je preto vhodné zamerať najmä na nasledovné oblasti aplikácie princípov zeleného VO:

- určenie „zelených“ požiadaviek na predmet zákazky,
- určenie „zelených“ podmienok účasti,
- určenie „zelených“ kritérií na vyhodnotenie ponúk,
- určenie „zelených“ zmluvných požiadaviek na plnenie zákazky.

6. Aplikácia na vyhľadávanie „zelených“ charakteristík

S cieľom podporiť uplatňovanie princípov zeleného VO v rámci OP II bola vypracovaná praktická aplikácia, ktorá je prílohou metodologickej pomôcky. V aplikácii je možné si vybrať z rôznych oblastí predmetov obstarávania (napr. nábytok, kancelársky papier, počítače, žiarovky), následne vybrať podoblasť a jeden z nasledovných spôsobov uplatnenia zeleného VO:

1. predmet zákazky (požiadavky na predmet zákazky a technické špecifikácie predmetu zákazky),
2. kritériá na vyhodnotenie ponúk,
3. plnenie zákazky (osobitné podmienky plnenia zákazky).

Aplikácia napomáha určiť konkrétne znenie podmienky, ktorú môže prijímateľ použiť v podmienkach zadávania zákazky a súčasne umožňuje získať informácie k navrhnutému spôsobu overenia splnenia tejto podmienky zo strany záujemcov, uchádzačov alebo potenciálnych dodávateľov v procese vyhodnocovania ponúk.

Odporúčame využívať túto prílohu metodologickej pomôcky pri príprave VO vzhľadom na to, že prijímateľ môže získať prehľad o možnostiach aplikácie princípov zeleného VO v postupe zadávania konkrétneho predmetu zákazky.

6.1 Určenie „zelených“ požiadaviek na predmet zákazky

Pokiaľ prijímateľ uvažuje o využití možnosti zeleného VO, je pri definovaní požiadaviek na predmet zákazky dôležité určiť najmä jeho možné environmentálne vplyvy.

V rámci zákaziek na dodávku tovarov je to najmä:

- vplyv materiálov použitých na výrobu tovaru a vplyv výrobných procesov na životné prostredie,
- využitie obnoviteľných surovín pri výrobe tovaru,
- spotreba energie, vody a tovaru počas výroby alebo používania tovaru,
- trvanlivosť/životnosť tovaru,
- možnosti recyklácie/opätovného použitia tovaru po období životnosti,
- vplyv balenia a dopravy tovaru na životné prostredie.

V rámci zákaziek na poskytnutie služieb je to najmä:

- technické znalosti a kvalifikácia pracovníkov zodpovedných za plnenie zákazky environmentálne vhodným spôsobom,
- výrobky/materiály použité pri realizácii služby,
- riadiace postupy zavedené na minimalizáciu vplyvu služby na životné prostredie,
- spotrebovaná energia a voda a odpad vzniknutý pri vykonávaní služby.

V rámci zákaziek na uskutočnenie stavebných prác je to okrem vyššie uvedených hľadísk najmä:

- využívanie obnoviteľných zdrojov energie, energetická hospodárnosť budov, použité stavebné materiály, materiálová efektívnosť, životnosť, tvorba odpadov, hluk, spotreba vody, doprava,
- v prípade niektorých projektov je potrebné uskutočniť formálne posúdenie vplyvov na životné prostredie a z výsledkov by mali vyplynúť informácie pre dané VO (najmä pre fázu plánovania a špecifikáciu predmetu zákazky).

Príklady konkrétneho znenia požiadaviek na predmet zákazky (technických špecifikácií) podľa oblastí sú uvedené v prílohe metodologickej pomôcky.

6.1.1 Technické špecifikácie

Predmet zákazky je potrebné opísať prostredníctvom merateľných technických špecifikácií. Technické špecifikácie majú dve funkcie:

- opisujú predmet zákazky tak, aby sa potenciálni dodávatelia mohli rozhodnúť, či prejavia záujem o zákazku,
- merateľným spôsobom stanovujú požiadavky na predmet zákazky a na ich základe je možné objektívne vyhodnotiť ponuky a ich súlad s opisom predmetu zákazky.

Technické špecifikácie sa týkajú charakteristík samotného predmetu zákazky a nie všeobecných schopností a kvalít uchádzača/záujemcu/dodávateľa.

Technické špecifikácie sa môžu určiť:

- odkazom na európske, medzinárodné alebo vnútroštátne normy (napr. európska norma, európske technické osvedčenia, spoločné technické špecifikácie, medzinárodné normy a iné technické referenčné systémy ustanovené európskymi normalizačnými orgánmi až po vnútroštátne normy, vnútroštátne technické osvedčenia a vnútroštátne technické špecifikácie), ktorý musí byť sprevádzaný slovami „alebo rovnocenné“;
- z hľadiska výkonu alebo funkčnosti (napr. spotrebou, účinnosťou, úrovňou znečistenia, výkonom), pričom je potrebné určiť tieto parametre tak, aby mohli byť ponuky porovnávané spravodlivým a transparentným spôsobom; uchádzača je možné požiadať aby preukázal, ako dosiahne požadovaný výsledok a úroveň kvality špecifikovaných v ponuke; všetky takéto požiadavky je potrebné následne preniesť ako záväzné v rámci výslednej zmluvy;
- odkazom na zodpovedajúce špecifikácie, ktoré sú vymedzené v environmentálnych značkách;
- špecifikáciou materiálov, výrobných metód a postupov (napr. aby výrobok bol z určitého materiálu, alebo aby obsahoval určitý percentuálny podiel recyklovaného alebo opätovne použitého materiálu, alebo aby žiadny z materiálov alebo chemických látok, ktoré predmet zákazky obsahuje, nebol škodlivý pre životné prostredie alebo zdravie), resp. priamo obmedzením niektorých škodlivých látok.

V prípade, že pre určité tovary, práce alebo služby nie sú environmentálne charakteristiky stanovené, je potrebné pri určení takýchto požiadaviek vychádzať z objektívne overiteľných a nediskriminačných kritérií (vypracovaných na základe vedeckých informácií) a za predpokladu, že zvolené technické špecifikácie sú vhodné na definovanie charakteristík tovaru alebo služieb, ktoré sú predmetom zákazky. Úroveň takýchto environmentálnych charakteristík, založených na výkonnostných alebo funkčných požiadavkách, je potrebné stanoviť neutrálne vzhľadom na existujúce možnosti. Vyššiu environmentálnu úroveň obstarávaných produktov možno v takomto prípade dosiahnuť následným využitím kritérií na vyhodnotenie ponúk, zameraných na hodnotenie environmentálnych hľadísk súvisiacich s predmetom zákazky.

TIP:Použitie variantných riešení

Variantné riešenia sú prostriedkom na zvýšenie flexibility špecifikácie predmetu zákazky a môžu viesť k návrhu environmentálne vhodnejšieho riešenia. Prístup, v rámci ktorého sa použijú variantné riešenia, znamená, že sa uchádzačom umožní predložiť alternatívne riešenie, ktoré spĺňa určité minimálne požiadavky, ale nemusí spĺňať celkovú špecifikáciu. Ponuky, pri ktorých sa použili prípadne nepoužili variantné riešenia, sa potom vyhodnocujú podľa rovnakého súboru kritérií na vyhodnotenie ponúk, aby sa mohla určiť ekonomicky najvýhodnejšia ponuka.

Tento prístup môže byť vhodným napríklad vtedy, ak nie je isté, aký bude vplyv nákladov alternatívneho výrobku alebo služby, alebo či zavedenie prísnejších noriem v zákazke na stavebné práce nespôsobí posun termínu dokončenia stavby.

Uchádzačom je tiež možné povoliť, aby predložili viac než jednu ponuku – štandardné a variantné riešenie.

Pri aplikovaní variantných riešení je potrebné postupovať podľa príslušných ustanovení zákona o VO – najmä § 47.

S ohľadom na § 42 ods. 5 ZVO sa v prípade zákazky na dodanie motorových vozidiel (kategória M1, M2, M3, N1, N2 a N3) zohľadňuje v rámci postupu zadávania nadlimitných zákaziek energetické a environmentálne vplyvy prevádzky motorových vozidiel počas ich životnosti podľa zákona o podpore energeticky a environmentálne úsporných motorových vozidiel v opise predmetu zákazky alebo v kritériách na vyhodnotenie ponúk.

V rámci ďalších postupov zadávania zákazky určených v závislosti od predpokladanej hodnoty zákazky (napr. podlimitné zákazky, zákazky s nízkou hodnotou) verejný obstarávateľ môže napríklad v opise predmetu zákazky alebo v kritériách na vyhodnotenie ponúk zohľadňovať energetické a environmentálne vplyvy prevádzky motorových vozidiel počas ich životnosti.

6.2 Environmentálne značky

Environmentálne značky možno použiť pri opise predmetu zákazky a jeho technických špecifikácií (v súvislosti s technickými špecifikáciami) dvomi rôznymi spôsobmi:

- ako pomôcku pri vypracovávaní technických špecifikácií na účely stanovenia charakteristík obstarávaných výrobkov alebo služieb, alebo
- na overenie súladu ponuky s týmito požiadavkami na základe uznania značky ako jedného z prostriedkov preukázania súladu s technickými špecifikáciami.

Pravidlá uplatnenia environmentálnych značiek:

- je možné použiť len tie špecifikácie environmentálnych značiek, ktoré sa týkajú predmetu zákazky; ak environmentálne značky obsahujú kritériá, ktoré sa vzťahujú na všeobecný postup riadenia podniku, ktorý vyrába výrobok alebo poskytuje službu, takéto kritériá sú spravidla ako technické špecifikácie neoprávnené;

- požiadavky na environmentálnu značku musia byť založené na objektívne overiteľných a nediskriminačných kritériách (vedeckých informáciách);
- požiadavky musia byť prijaté na základe participačného prístupu, t.j. na stanovení značky sa zúčastňujú všetky zainteresované strany vrátane orgánov verejnej správy, spotrebiteľov, sociálnych partnerov, výrobcov, distribútorov a mimovládnych organizácií;
- sú dostupné pre všetky zainteresované strany,
- sú stanovené treťou stranou, nad ktorou hospodársky subjekt, ktorý sa o značku uchádza, nemôže uplatňovať rozhodujúci vplyv.

Upozornenie:

Bežnou environmentálnou značkou, ktorá sa v minulosti stala normou v rámci energetických zariadení (najmä počítačová a zobrazovacia technika) bola donedávna ENERGY STAR. Od 20.2.2018 však táto značka s ohľadom na uplynutie dohody medzi USA a EÚ prestala byť aktívna a teda v nových VO už nie je vhodné sa na ňu odvolávať resp. požadovať aby zariadenie spĺňalo normu prezentovanú touto značkou.

Pre aplikáciu zelených kritérií a požiadaviek v rámci oblasti počítačovej a zobrazovacej techniky (okrem ENERGY STAR) je možné aplikovať kritéria uvedené napr. v tomto dokumente <http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/toolkit/computers%20and%20monitors/SK.pdf>

UPOZORNENIE:

Od záujemcu/uchádzača nie je možné vyžadovať, aby vo vzťahu k predmetu zákazky preukázal udelenie určitej environmentálnej značky, avšak musí sa vždy uznať aj iný spôsob preukázania súladu s určenými požiadavkami (napr. technická dokumentácia výrobcu alebo skúšobný protokol certifikačnej inštitúcie).

6.3 Podmienky účasti

Podmienky účasti sú zamerané na oprávnenie záujemcu/uchádzača zúčastniť sa VO a jeho schopnosti dodať tovar, poskytnúť službu alebo realizovať stavebné práce, ktoré sú predmetom zákazky. Pri stanovení podmienok účasti je možné zohľadniť špecifické skúsenosti a kompetencie týkajúce sa environmentálnych princípov predmetu zákazky.

Návrhy konkrétneho znenia „zelených“ podmienok účasti podľa oblastí predmetu zákazky sú uvedené v prílohe metodickej pomôcky.

Podľa § 32 ods. 1 písm. g) zákona o VO sa VO môže zúčastniť len ten kto sa „*nedopustil v predchádzajúcich troch rokoch od vyhlásenia alebo preukázateľného začatia VO závažného porušenia povinností v oblasti ochrany životného prostredia*“. Z uvedeného vyplýva, že uchádzača, ktorý porušil právne predpisy v oblasti životného prostredia, je možné vylúčiť, ak dané porušenie podľa vnútroštátnych právnych predpisov predstavuje závažné porušenie odborných povinností.

Požiadavkami na preukázanie splnenia podmienok účasti týkajúcich sa technickej a odbornej spôsobilosti pri aplikácii princípov zeleného VO môžu byť:

- predchádzajúce skúsenosti uchádzača/záujemcu s realizáciou zákaziek (§ 34 ods. 1 písm. a) alebo b) zákona o VO), ktoré spĺňajú požadované environmentálne charakteristiky – v tomto prípade sa vychádza z referencií (pozri napr. register referencií Úradu pre verejné obstarávanie), ktoré by mali preukazovať predchádzajúce skúsenosti so zákazkami, s plnením rovnakých alebo porovnateľných predmetov zákazky; je potrebné presne definovať relevantné údaje a spôsob ich preukazovania;

- dostupnosť technikov/pracovníkov s požadovanými znalosťami, skúsenosťami, kvalifikáciou na zabezpečenie požadovaných environmentálnych požiadaviek pri plnení zákazky, ktoré možno získať rôznymi formami vzdelávania a skúsenosťami (§ 34 ods. 1 písm. g) zákona o VO);
- dostupnosť technických zariadení na ochranu životného prostredia – výskumné a technické zariadenia na zabezpečenie požadovaných environmentálnych požiadaviek pri plnení zmluvy (§ 34 ods. 1 písm. j) zákona o VO);
- uvedením opatrení environmentálneho manažérstva (napr. požiadavka na predloženie certifikátu vydaného nezávislou inštitúciou, ktorým sa potvrdzuje splnenie požiadaviek noriem na systém environmentálneho manažérstva), ktoré uchádzač alebo záujemca použije pri plnení zmluvy alebo koncesnej zmluvy, napr. EMAS, ISO 14001 (§ 34 ods. 1 písm. h) zákona o VO). Ak uchádzač alebo záujemca objektívne nemal možnosť získať príslušný certifikát v určených lehotách, je potrebné prijať aj iné dôkazy o opatreniach v oblasti environmentálneho manažérstva predložené uchádzačom alebo záujemcom, ktorými preukáže, že ním navrhované opatrenia sú rovnocenné opatreniam požadovaným v rámci príslušného systému environmentálneho manažérstva alebo príslušnej normy environmentálneho manažérstva.

6.4 Kritériá na vyhodnotenie ponúk

Pri vyhodnotení ponúk sa použijú vopred stanovené a zverejnené kritériá, ktoré by mali viesť k výberu objektívne najlepšej a najvýhodnejšej ponuky.

V zmysle zákona o VO môžu byť ponuky vyhodnotené na základe:

- najlepšieho pomeru ceny a kvality,
- nákladov použitím prístupu nákladovej efektívnosti najmä nákladov počas životného cyklu, alebo
- najnižšej ceny.

Základné pravidlá na určenie kritérií na vyhodnotenie ponúk sú:

- musia súvisieť s predmetom zákazky,
- musia byť konkrétne a objektívne kvantifikovateľné, t.j. nesmú umožniť neobmedzenú slobodu výberu a musia poskytovať objektívny základ na rozlišovanie medzi ponukami, zároveň musia byť jasné pre každého uchádzača a musia byť overiteľné,
- musia byť vopred zverejnené,
- musia byť v súlade s ostatnými pravidlami zákona o VO.

Pri stanovení váhy kritérií na vyhodnotenie ponúk, ktorá určuje vplyv jednotlivých kritérií na výsledok celkového hodnotenia, sa odporúča, aby váha pridelená kritériám na vyhodnotenie ponúk odrážala mieru už posudzovaných environmentálnych princípov v súťažných podkladoch (napr. v rámci opisu predmetu zákazky alebo podmienok účasti), t. j. v prípade prísnych environmentálnych charakteristík predmetu obstarania im možno priradiť nižšiu váhu a naopak.

V prípade zeleného VO nemusí byť primárnym cieľom obstarávania vybratie ponuky s najnižšou cenou. V tomto prípade je možné prideliť jednotlivým kritériám na vyhodnotenie ponúk (spravidla cena a určité environmentálne kritérium) primeranú váhovosť, ktorá sa premietne do počtu pridelených bodov konkrétnej ponuke (napr. 80 % cena a 20 % environmentálne kritérium – napr. opätovná recyklovateľnosť výrobku alebo náklady životného cyklu a pod.). Uvedený pomer je uvedený príkladom a odporúča sa, aby váha pridelená kritériám na vyhodnotenie odrážala mieru už zvážených environmentálnych aspektov v súťažných podkladoch.

Pri priradovaní váhy treba zvážiť:

- dôležitosť environmentálnych cieľov pre zákazku v porovnaní s ostatnými nákladmi a celkovou kvalitou,
- vhodnosť určenia environmentálneho aspektu práve v oblasti kritérií na vyhodnotenie ponúk,
- rozsah a maximálnu výšku bodov „zeleného“ kritéria (v závislosti od predmetu obstarávania a trhových podmienok; napr. ak nie je veľký rozdiel v cenách produktov, ale výrazne sa odlišuje ich vplyv na životné prostredie, je vhodné prideliť viac bodov za ocenenie environmentálneho vplyvu).

Návrhy „zelených“ kritérií na vyhodnotenie ponúk podľa oblastí predmetu zákazky sú uvedené v prílohe metodologickej pomôcky.

Príklad:

V prípade zeleného VO nemusí byť primárnym cieľom obstarávania vybratie ponuky s najnižšou cenou. V tomto prípade je možné prideliť jednotlivým kritériám na vyhodnotenie ponúk (spravidla cena a určité environmentálne kritérium) primeranú váhovosť, ktorá sa premietne do počtu pridelených bodov konkrétnej ponuke (napr. 80 % cena a 20 % environmentálne kritérium – napr. opätovná recyklovateľnosť výrobku alebo náklady životného cyklu a pod.). Uvedený pomer je uvedený príkladom a odporúča sa, aby váha pridelená kritériám na vyhodnotenie odrážala mieru už zvažovaných environmentálnych aspektov v súťažných podkladoch.

Hodnotenie ponúk môže byť založené aj na základe hodnotenia nákladov použitím prístupu nákladovej efektívnosti – najmä nákladov počas životného cyklu, v rámci ktorého môže verejný obstarávateľ zohľadňovať prevádzkové náklady, resp. náklady na používanie, ako je spotreba energie a iných zdrojov, náklady súvisiace so zneškodnením po skončení životnosti, ako sú náklady na zber a recykláciu, prípadne aj náklady, ktoré sa pripisujú k environmentálnym externalitám spojené s výrobkom, stavbou alebo službou počas životného cyklu (napr. náklady na emisie skleníkových plynov, emisie iných znečisťujúcich látok a náklady na zmierňovanie klimatických zmien).

6.5 Plnenie zákazky – osobitné podmienky plnenia zmluvy

Prijímateľ môže stanoviť, že predmet zákazky bude dodaný/realizovaný spôsobom, ktorý minimalizuje vplyv na životné prostredie a na výsledky v environmentálnej oblasti sa v rámci zákazky môžu vzťahovať sankcie.

V prípade, ak prijímateľ v rámci podmienok plnenia zmluvy stanoví určité environmentálne požiadavky, je potrebné, aby do zmluvy s dodávateľom zapracoval aj adekvátny sankčný mechanizmus, ktorý sa uplatní v prípade, že dodávateľ nebude plniť svoje záväzky v tejto oblasti. Pokiaľ sa určia „zelené“ podmienky plnenia zmluvy, je nevyhnutné ich plnenie od dodávateľa požadovať a v súvislosti s tým je potrebné ich plnenie počas plnenia zmluvy priebežne monitorovať a kontrolovať.

Osobitné podmienky plnenia zmluvy (§ 42 ods. 12 zákona o VO) by nemali byť skryté technické špecifikácie, požiadavky na predmet zákazky, kritériá na vyhodnotenie ponúk alebo podmienky účasti. Z uvedeného vyplýva, že sa od uchádzača/záujemcu nesmie požadovať, aby preukazoval dodržanie týchto podmienok v priebehu zadávania zákazky. Dodržiavanie týchto podmienok by sa malo overovať a monitorovať v závislosti od ich charakteru len vo vzťahu k víťaznému uchádzačovi a to pred podpisom zmluvy alebo u dodávateľa v priebehu realizácie zákazky.

Príklady osobitných „zelených“ podmienok plnenia zmluvy:

Tovary:

- doručenie tovaru v primeranom množstve (veľké dodávky sú environmentálne vhodnejšie z hľadiska vplyvu dopravy ako menšie a častejšie dodanie tovarov, príp. zadanie maximálneho počtu dodávok za týždeň/mesiac/rok),
- dodanie tovaru mimo času dopravnej špičky a tým zníženie dopravných kolón a emisií,
- spätný odber, recyklácia alebo opätovné použitie obalov, ktoré sú súčasťou dodania tovaru.

Služby/Práce:

- uplatnenie špecifických opatrení environmentálneho manažérstva v prípade potreby v súlade so systémom certifikovaným treťou stranou, ako napr. EMAS alebo ISO 14001,
- minimalizácia odpadov súvisiacich so zákazkou, napr. určením konkrétnych cieľov minimalizácie odpadov spolu s doložkami o sankciách alebo odmenách,
- efektívne využívanie zdrojov v prevádzke, napr. elektrickej energie a vody,
- používanie ukazovateľov dávkovania na zabezpečenie primeraného množstva čistiacich prostriedkov,
- absolvovanie školenia – pracovníci absolvujú školenie o environmentálnom vplyve ich práce a environmentálnej politike subjektu, v ktorého priestoroch sa bude pracovať,
- používanie vratných nádob alebo balení na prepravu výrobkov,
- zníženie emisií CO₂ alebo emisií ďalších skleníkových plynov spojených s dopravou,
- výrobky alebo obaly odoberané na opätovné použitie, recykláciu alebo vhodné zneškodnenie.

Ďalšie znenia možností „zelených“ podmienok plnenia zmluvy podľa oblastí predmetu zákazky sa nachádzajú v prílohe metodologickej pomôcky.